

Mg.sc.soc. Māriņa Saviča

Latvijas Universitātes Bibliotēka/ Library of the University of Latvia

Izdevuma

“Description de l’Egypte”

oriģinālgravīras

Engravings in the

“Description de l’Egypte” publication

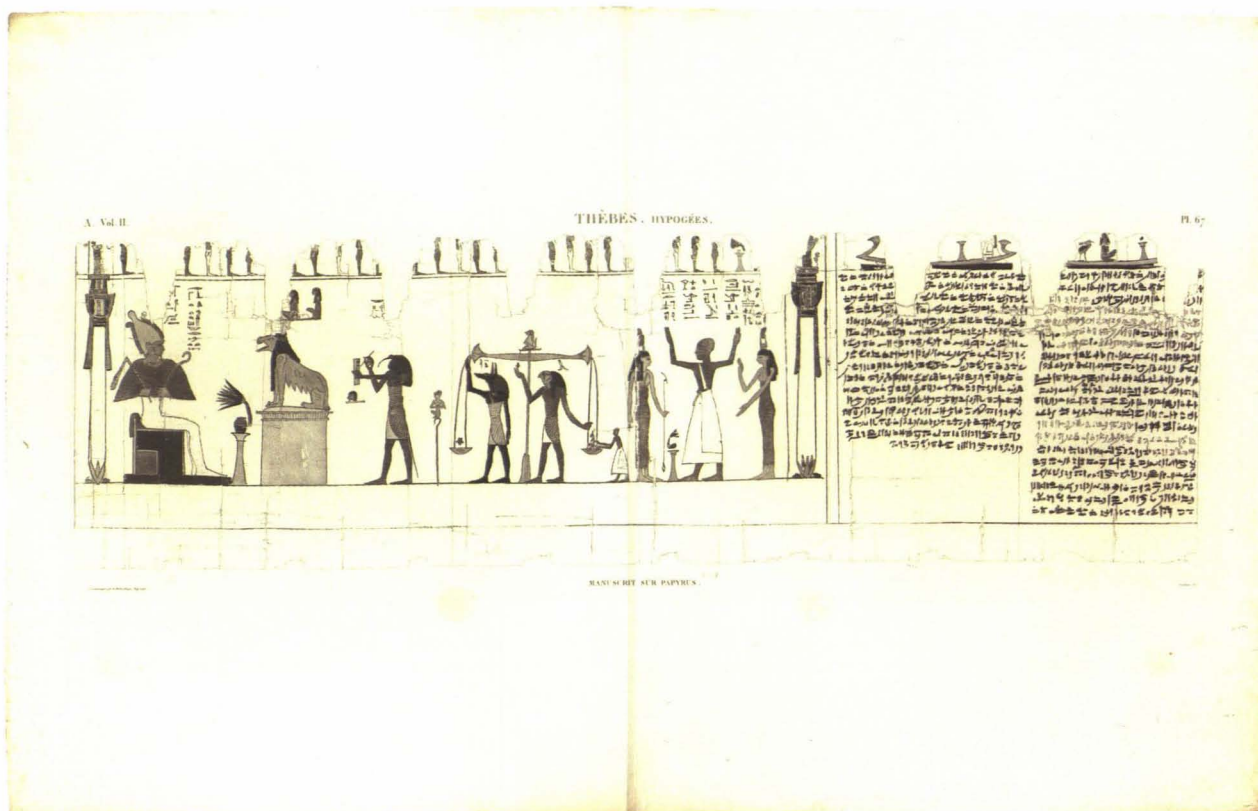
Latvijas Universitātes Bibliotēkas krājumā glabājas unikāls, Napoleona dibinātā Ēģiptoloģijas institūta izdotās oriģinālgravīru kolekcijas „Description de l'Égypte, ou, Recueil de observations et des recherches qui ont été faites en Égypte pendant l'expédition de l'armée française” („Ēģiptes apraksts vai piezīmju kolekcija, kura veidota Ēģiptē Francijas armijas ekspedīcijas laikā”) otrais izdevums, kurā iekļautas 929 gravīras, tas izdots Parīzē no 1821. līdz 1829. gadam.

Vēsturiski ilustratīvo un mākslinieciski vērtīgo gravīru kolekciju veidoja franču zinātnieki Napoleona Ēģiptes ekspedīcijas laikā no 1798. līdz 1801. gadam. Gravīras ir vairāk nekā 150 slaveno dažādu nozaru zinātnieku un pētnieku sadarbības rezultāts, viņi pavadīja Napoleonu ekspedīcijā uz

Ēģipti. Vēlāk, palīdzot aptuveni 2000 māksliniekiem, kartogrāfiem, burtličiem, kā arī 400 gravieriem, tika sagatavots oriģinālgravīru izdevums. Lielformāta gravīrās redzamas piramīdas, tempļi, skulptūras un bāreljeji, hieroglifu raksti, augi, dzīvnieki, pilsētas un to kartes.

Pirmo reizi izdevums „Description de l'Égypte” publicēts no 1809. līdz 1822. gadam 20 sējumos. 13 gadus dažādu nozaru speciālisti pētīja Ēģipti visos aspektos, un tā radās teksta sējumi un gravīras. Šajos sējumos ietilpa 900 vara gravīras, apmēram 3000 zīmējumu par Ēģiptes vēsturi, arhitektūru, senlietām, ģeogrāfiju, dabaszinātņi, botāniku utt.

Otrajā izdevumā, kuru no 1821. līdz 1829. gadam izdeva apgāds „Charles Lois Fleury Panckoucke”, ietilpa 26 teksta sējumi un 11 gravīru sējumi.

Antiquités. A. Vol. II. Pl. 67. Tēbas. Kapenes, manuskripts uz papirusa
Thebes. Crypt, manuscript on papyrus, 110,5x70,5 cm

The University of Latvia's Library Collection holds a unique collection of original engravings which was published in Paris from 1821 until 1829. Released by the Egyptology Institute which was established by Napoleon, the second edition of "Description de l'Égypte, ou, Recueil de observations et des recherches qui ont été faites en Égypte pendant l'expédition de l'armée française" [Description of Egypt or a Collection of Notes which were Created During the Period of the French Army Expedition in Egypt] includes 929 engravings.

The historically illustrative and artistically valuable collection of engravings was created by French scientists during Napoleon's Egyptian expedition from 1798 to 1801. The prints were the result of cooperation between more than 150 famous scientists and researchers from various fields, who accompanied Napoleon on his expedition to Egypt. The edition of original engravings was later prepared with the assistance of approximately 2,000 artists, cartographers, typesetters, as well as 400 engravers. Pyramids, temples, sculptures and bas-reliefs, hieroglyphic markings, plants, animals, cities and maps can all be seen in the large format prints.

The "Description de l'Égypte" publication was first published in 20 volumes from 1809 until 1822. Specialists from a variety of fields explored all aspects of Egypt over a 13 year period, which is how the volumes of text and engravings came about. These volumes contained 900 copper engravings and approximately 3,000 drawings about Egyptian history, architecture, artefacts, geography, natural sciences, botany and so on.

The second edition which was released from 1821 to 1829 by Charles Lois Fleury Panckoucke, contained 26 volumes of text and 11 volumes of prints. Both volumes of wonderfully illustrated and accurately

documented original prints are considered 19th century masterpieces, and even today their relevance and significance has not diminished.

The second edition of the "Description de l'Égypte" original engravings, which is made up of a number of volumes, such as, "Antiquites", "Etat Moderne", "Histoire Naturelle" and "Atlas géographique" can be found in the collection of the University of Latvia's Library.

In researching the collection, the Library was unable to find out who presented the abovementioned collection to the Library or in which year the collection ended up as the property of the Library. The only preserved written evidence is from the 1950s. It can safely be asserted that the valuable collection was already included in the U of L Library collection at that time. The collection's 929 large format engravings provide important information about Egyptian history over various periods, about its cultural monuments and Napoleon's military campaign in Egypt. The Egyptian environment, geography, history, art and architectural objects, city maps and scenes, pyramids, temples, sculptures and bas-reliefs, hieroglyphic markings, plants and animals are all portrayed in the prints. For reasons unknown, there are two copies of a number of prints in the collection as a whole.

A variety of graphic techniques have been used in the volume of original engravings: copper plates, etching and lithographic techniques. Two of the prints in the collection are polychrome, the rest – monochrome, and all have been printed on ribbed paper. The prints were prepared on plates of varying sizes, so correspondingly they are of different sizes, for example, 94 x 71.5 cm ("g.m."- "grand-monde" is the largest), 43 x 75 cm ("M" – "moyen", "format eagle" – medium or "eagle" format) and 59.3 x 42 cm

Abi brīnišķīgi ilustrētie un dokumentāli precīzie oriģinālgravīru izdevumi uzskatāmi par 19. gadsimta šedevriem, to aktualitāte un nozīmība nav mazinājusies arī mūsdienās. Latvijas Universitātes Bibliotēkas krājumā atrodas izdevuma „*Description de l’Egypte*” oriģinālgravīru otrais izdevums, kura saturu veido dažādi sējumi, piemēram, „*Antiquites*”, „*Etat Moderne*”, „*Histoire Naturelle*”, „*Atlas géographique*”.

Pētot kolekciju, nav izdevies noskaidrot, kas ir minētās kolekcijas dāvinātājs un kurā gadā minētā kolekcija ir nonākusi Bibliotēkas īpašumā. Vienīgās rakstiskās liecības ir saglabājušās no 20. gs. 50. gadiem, kad vērtīgā kolekcija ir bijusi iekļauta LU Bibliotēkas krājumā. Kolekcijas 929 lielformāta gravīras sniedz nozīmīgu informāciju par Ēģiptes vēsturi dažādos periodos, par kultūras pieminekļiem un Napoleona militāro akciju Ēģiptē. Gravīrās attēloti Ēģiptes dabas, ģeogrāfijas, vēstures, mākslas un arhitektūras objekti; pilsētu kartes un ainas; piramīdas, tempļi, skulptūras un bareljefi, hieroglifu raksti, augi, dzīvnieki. Kolekcijā nezināmu iemeslu dēļ vairākas gravīras ir divos eksemplāros.

Oriģinālgravīru sējumu lapām lietotas dažādas grafikas tehnikas: vara grebuma, oforta, litogrāfijas tehnika. Divas gravīras kolekcijā ir polihromas, pārējās – monohromas, visas iespiestas uz veržē papīra. Gravīras izgatavotas uz dažāda izmēra platēm, tāpēc to izmēri ir atšķirīgi, piemēram, 94 x 71,5 cm (g. m. – *grand-monde*, vislielākais); 43 x 75 cm (M – *moyen, format eagle* – vidējs jeb „ērgļa” formāts); 59,3 x 42 cm (O – *ordinaire, format Jesus* – standarta izmērs).

Pēc LU Bibliotēkas pasūtījuma laikā no 2005. gada līdz 2009. gadam ir veikta visu 929 gravīru

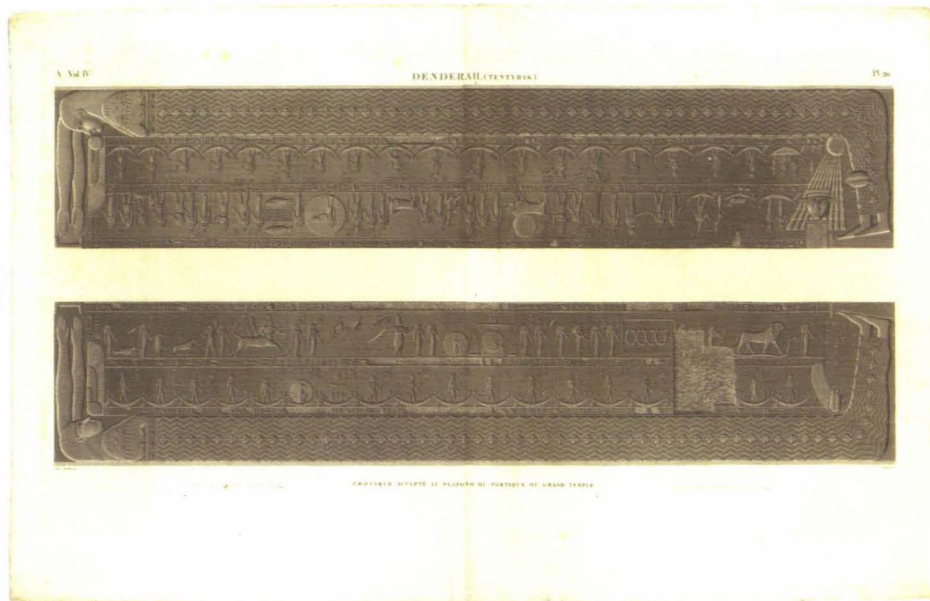
konservācija un restaurācija. Pavisam tika nodrošināta 22 gravīru restaurācija: 2005. gadā piecu gravīru restaurāciju veica Ārzemju mākslas muzeja grafikas restaurātores Aija Brīvniece un Una Kastanova, pārējos gados 17 gravīru restaurācijas darbus paveica restauratore – meistare Ārija Ubarste, kura arī nodrošināja pilnīgi visu gravīru konservācijas darbietilpīgo procesu.

Gravīras kā Ēģiptes vēstures un kultūras liecības

Runājot par šo gravīru nozīmi no vēstures avotpētnieciskā viedokļa, būtu jāatzīmē vairāki aspekti. Vispirms jāuzsver, ka šī kolekcija atspoguļo nozīmīgu informāciju par Ēģiptes vēstures dažādu periodu un veidu kultūras pieminekļiem. Piemēram, Ēģiptes Senās valsts vēstures attēlojums redzams 384 gravīrās, Ēģiptes Jaunās valsts perioda vēsture pausta 134 gravīrās, bet 170 gravīras sniedz ieskatu Ēģiptes daudzveidīgajā ģeogrāfijā.

Otrkārt, gravīras sniedz nozīmīgas ziņas par Napoleona militāro akciju Ēģiptē. Slaveno gravīru tapšanas apstākļi un laiks saistīts ar lieliem vēsturiskiem notikumiem, kas skāruši ne tikai Francijas, bet arī visas Eiropas un pasaules vēsturi kopumā. Proti, iedziļinoties šajā gravīru kolekcijā, iespējams sajust to laikmeta elpu, kurā dzima un attīstījās Lielā franču revolūcija un tai sekojošie kari. Visraksturīgākā šo gravīru iezīme ir enciklopēdiskā precizitāte, vēsturiski tās ir visdetalizētākais Ēģiptes teritorijas un pieminekļu raksturojums.

Gravīras varētu piesaistīt arī mākslas zinātnieku uzmanību. Tās tika radītas apstākļos, kad karavīri militārās invāzijas laikā ne tikai karoja, bet zinātniski fiksēja iekaroto teritoriju un tās kultūras objektus. Dabaszinātņu pētniekus varētu saistīt 231 gravīra, kurā visā krāšņumā un daudzveidībā

Antiquités. A.Vol. IV Pl. 20. Dendera (Tentiri): Zodiaks lielā tempļa portika griestos
 Dendera (Tentere): Zodiac on the ceiling of the portico in the large temple, 110,5 x 70,5 cm

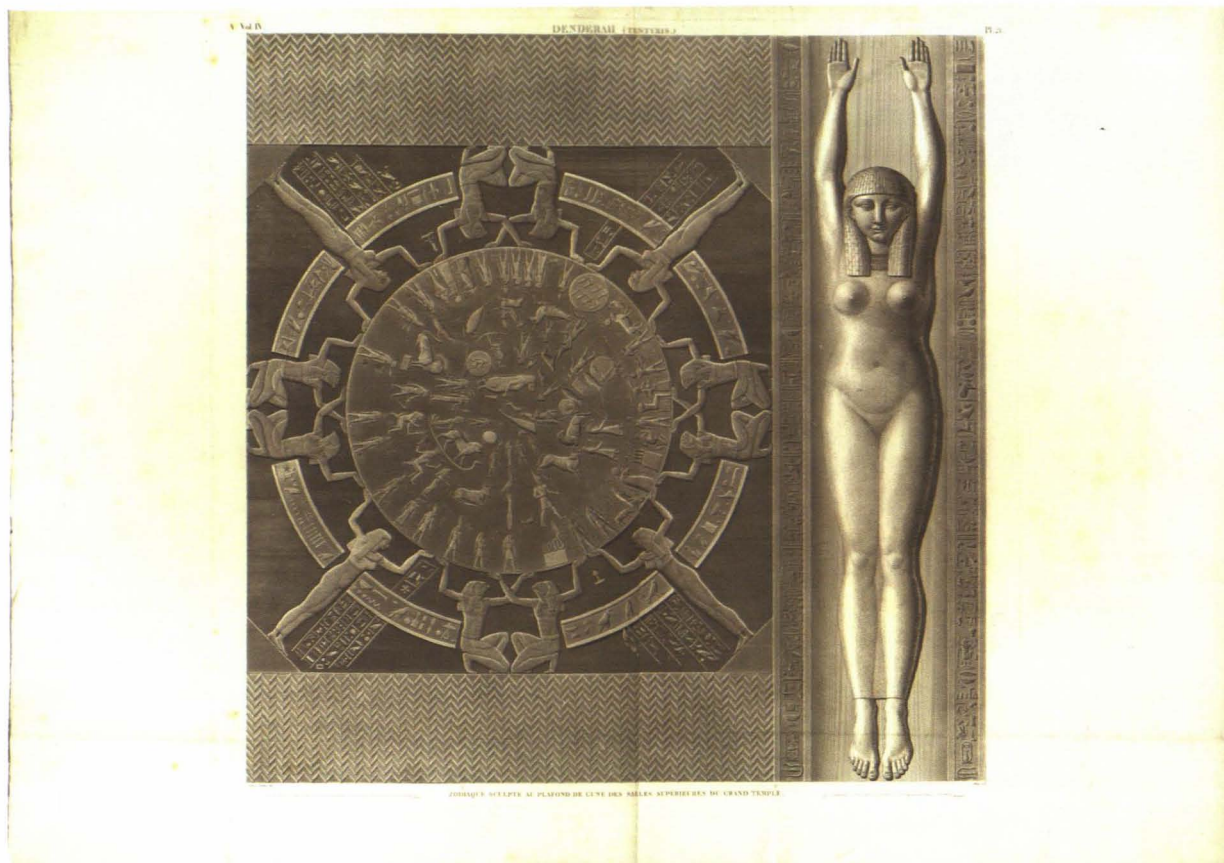
("O" – "ordinaire" or "format Jesus" – standard size). The conservation and restoration of all 929 engravings was undertaken between 2005 and 2009 and commissioned by the U of L Library. The restoration of 22 prints, in total, was undertaken: in 2005, the restoration of five engravings was done by graphics restorers at the Museum of Foreign Art, Aija Brīvniece and Una Kastanova, while restoration work on the 17 prints was done in the other years by master-restorer Ārija Ubarste, who also did absolutely all of the labour intensive print conservation work.

The engravings as a legacy of Egyptian history and culture

A number of aspects should be noted in discussing the significance of these engravings from a historical research-source viewpoint. First of all it should be emphasized that this collection reflects important information about different types of cultural monuments from various periods in Egyptian

history. For example, the portrayal of the history of Ancient Egypt or this ancient period can be seen in 384 engravings, while 134 engravings show a period of history of the New Kingdom, and 170 prints provide insight into the diverse geography of Egypt. Secondly, the prints provide significant information about Napoleon's military campaign in Egypt. The conditions and the time when the famous prints were created were connected with great historical events, which affected not only France, but all of European and world history. Namely, in getting to know this collection of prints in detail, it's possible to sense the feeling of the time, when the Great French Revolution was born and developed and the ensuing wars. The most characteristic feature of these prints is their encyclopaedic accuracy and they are the most detailed description of Egyptian territory and its monuments in a historical sense.

The prints could also attract the interest of art

Antiquités. A.Vol. IV. Pl. 21. Dendera (Tentiri): Zodiaks lielā tempļa portika griestos
Dendera (Tentere): Zodiac on the ceiling of the portico in the large temple, 110 x 70,5 cm

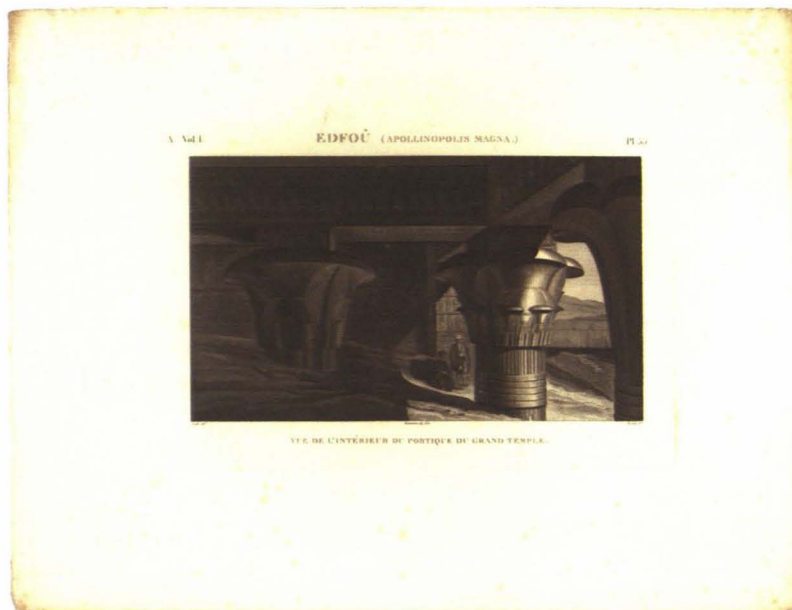
atklājas Ēģiptes daba un fauna. Dažādas putnu sugas redzamas 13 gravūrās, zooloģijas daudzveidība 25 gravūrās.

Mūsdienās izdevuma „Description de l’Egypte” oriģinālgravūras ir jāvērtē kā nozīmīgas Ēģiptes vēstures un kultūras liecības. Ar šī izdevuma oriģinālgravūru kolekciju Eiropā un pasaulē lepojas Aleksandrijas bibliotēka Ēģiptē, Francijas Nacionālā bibliotēka, Ņujorkas Publiskā bibliotēka, Viktorijas štata bibliotēka Austrālijā, izdevums atrodams arī Oksfordas Universitātē, Sorbonnā un Parīzē.

Šo bibliotēku pulku ar patiesu lepnumu papildina arī Latvijas Universitātes Bibliotēka, jo tā ir vienīgā

vieta Latvijā, kuras krājumā atrodas izdevuma „Description de l’Egypte” brīnišķīgā lielformāta oriģinālgravūru kolekcija.

Par godu šai kolekcijai, ir notikuši vairāki pasākumi. Pirmā izdevuma „Description de l’Egypte” gravūru izstāde tika sarīkota 2006. gada 1. februārī Francijas Kultūras centrā, kurā bija apskatāmas piecas lielformāta gravūras. Vērienīgāks pasākums notika 2009. gadā, kad LU Bibliotēka organizēja konferenci „Description de l’Egypte” gravūras kā Ēģiptes vēstures un kultūras liecības”, un kuras ietvaros tika eksponētas 30 gravūras.

Antiquités. A.Vol. I. Pl. 55. Edfu (Apollinopolis magna): lielā tempļa iekšskats
Edfu (Apollinopolis magna): large temple interior view, 72x54 cm

historians. They were created at times when soldiers didn't only fight during military invasions, but when they also scientifically documented any seized territory and cultural objects.

Researchers in the natural sciences could be drawn to the 231 engravings which reveal the Egyptian environment and fauna in all of their magnificence and diversity. Various species of birds can be seen in 13 of the engravings, while zoological diversity is revealed in 25 engravings.

Today, the original prints in the "Description de l'Égypte" publication are considered to be important testimony to Egyptian history and culture. In Europe and elsewhere in the world, the Alexandria Library in Egypt, the French National Library, the New York Public Library and the Victorian State Library in Australia can all boast about having this volume containing this collection of original engravings.

Copies of the publication can also be found at Oxford University, in the Sorbonne, and in Paris.

The University of Latvia Library is also very proud to join this group of libraries, as it is the only place in Latvia which has the magnificent large format "Description de l'Égypte" collection of original prints in its collection, and it is certainly the pride of the Library Collection.

A number of events have been held in honour of this collection. The first exhibition of the "Description de l'Égypte" edition of prints was held on 1st February 2006, at the French Cultural Centre, where five large format prints could be viewed. The largest event took place in 2009, when the U of L Library organized a conference called "The 'Description de l'Égypte' Prints as Evidence of Egyptian History and Culture", where 30 prints were exhibited.